

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VIme, 1480

Tertia pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

lxv

tenarius statuac ad dextrā. nā quos hōnōram⁹. a dextris pon⁹
mus. vt dicit salust. Ite ipsi p̄ximo debem⁹ obsequiū. et h̄ est cē
tenarij secūdus p̄cessus. p̄cedūt eū nūcī p̄mo ab vnitate in de-
cenariū. decima autē dat diuinitati ex lege. qz p̄mitus ē in man-
dato occultus diuinitatē. exinde vero ē p̄xim⁹ obsequiū. quasi se-
cuudus p̄cessus nūcī in centenariū. igit̄ p̄ hūc nūmē cente-
narij signat omne qd̄ primo ex lege debem⁹. ido cēntū d̄z alī
cui denarios qui aliq̄ predictoz̄ delinquit in proximū. Secun-
do tangit huīus debiti violenta exadī: et tenens eū: ille tenz
debitore qui offensā tenet in memoria. qui ira et odī seruat in
corde: suffocabat eū: suffocare ē strangulare guttar videlz strin-
gere. ⁊ qm̄ gutture loquim̄ ille suffocat p̄ximū. qui sermones ei
us nō audīt: dīces. Redde q̄ debes: et clamore increpat vītu
perose exigens. cū dīct. redde. ignomīose īproperat cū aīt. q̄ de-
bes. habes igit̄ tñia. s. iniurie retentōe. excusationis suffocatio-
nē. et debiti increpatōe. Tercio ponit huīus dseruī suppli-
catio: et p̄cidens dseru⁹ eius: ecce humilitas exhibita homī.
quā tñ angelus in apoc. nō tulit iohannī. etēm ad pedes eius
p̄udenti aīt. vide ne feceris z̄. Ite ponit venīte deprecatio: roga-
bat eū dicens patientiā habe in me: Ite ponit satiſfactionis pro-
missio: et omnia reddā tibi: et attēde q̄ eadē verba ptulit sup-
plicans dseru⁹. quib⁹ supplicando a dño. vīmā meruerat malus
seru⁹ ut dīct. crīso. hec verba m̄ḡtus seru⁹ in rogante nō hono-
rauit quib⁹ saluatus ē. Quarto ponit pūnitio. et p̄mo tangit
mali serui impatientiā: ille autē noluit: hēre patientiā. q̄ noluit
it dilationē prestare. Ite ponit alienatio: sed abiit: a fami-
lliaritate et amīdīa quōdā p̄ximi alienatus ē. Ite ponit p̄ximi
damnatio: ⁊ misit eū in carcerē donec reddet debitū: hic carcer
infernus ē. totiens vero in nos peccantē p̄ximū mittim⁹ in car-
cerē quotiens eius culpe nō indulgem⁹. Nō q̄ sex sit que ma-
lus seru⁹ crudelitē egit. s. iniurie retentōe. excusationis comp̄ssio.
aspera exadī. impatiens dilatio. familiaritatē alienatio. et qñ
tū in se ē anime p̄ximi dānatio. que nō spūalit tñi malus seru⁹
facit. sed aliquā ad l̄am etiā dseruū tenens suffocat corpaliē. vel
etiā famā et nomē eius extinguit. aut sic dure accusat et tot ca-
sus adducit ut ei respirāe facultas nō adsit. Ite debiti exigit im-
portune impatiens dilationis ē. Rogamib⁹ ad iratundiā pro-
uocāt. indignans abit et in carcerē etiā corpaliē includit z̄.

Tertia pars.

N.

Erdio cū dīct. videntes autē dseruī. tangit iusta seue-
ritas m̄ḡtū pūniēs. vbi quatuor describunt̄. p̄ximū

Sermon

huius faci accusatio: videntes aut conservi eius que siebant:
Remi. Serui sunt angeli aut predicatores ecclesie. vel etiam quicq
fideles. Et attende quoniam quatuor sunt quibus non possumus abscon
di. Nam est conscientia accusans. angelus et diabolus testificans. atque
de duodecim. oia enim nuda et apta sunt oculi eius. Ita nota quod an
geli dicunt serui nobis. primo propter naturae conditionem. quod eius de su
mus natura sic dicit grecus. super illud iob. 40. Ecce vehementer quem fe
ci tecum. ecce purificator angelus quem feci tibi similem innaturam ro
nali. secundo propter viii dñi venerationem. phi. 2. in nomine ihesu oem
geni flectat. tertio propter eandem salutem nostram administrationem. mi
strat enim deo ad salutem nostram. heb. 1. omnes sunt administratorum spi
ritus sancti. hinc et nos deo ministramus. dicente paulo. sic nos existi
met homo. ut ministros christi. Contra statim sunt valde et de ingredi
tione serui. et de afflictione serui. de illius culpa. de istius pena. quod su
per nostris malis boni angeli tristiter habent iudicium. et ascendit an
gelus domini de galilaea ad locum flentium. et isa. 33. angeli pacem amare
suebunt: et venerabuntur: venient angeli ad dominum a quo nunquam recesserunt
cum maiestate venerantur ipsius. venient predicatorum et fideles cum
ab occupationibus seculi transirent ad contemplationes dei: et narra
uerunt domino suo oia que facta fuerat: non narrauerunt ignorantibus.
sed iam etiam ab eterno cuncta scientia sed que cognoscunt narrare di
cuntur. quod ex postulatum dei iusticiam ad retinendam per malum. et diuinam
misericordiam subveniendo operantur. Sic narrabat domino angelus raphael
tobie et annam afflictionem. sic et ab acutis loquitur deo. i. c. Quare dominus
non respicit super iniquos agentes. et tales deuorantes impiam iustitiam se
secundum ponunt iniqui serui requisitionem: tunc vocavit illum dominus suus.
ut dicit remi. ista vocatio modo fit intus in conscientia. in futurum sicut mors
et damnationis iudicio. V. Et ait illi. serue nequam. ecce quod
aspere ipsum aggreditur. cui exprobatur seruilez conformatio. reuera enim
in hoc factum seruum se et non filium. neque amicum demonstrauit. ideo euangel
dicit nequam. sine equitate. quod a deo suscepit misericordiam et seruo in
tulit iniuriam: oem debitus: ta numerous. ta poterous: dimisi tibi: nol
la inconveniente satisfactionem. sed ob hoc solum: quod rogasti me: rogasti
quidam dilationem. sed quod amplius est impetrasti remissionem: Non ergo
et te oportuit misereri serui tui. ecce. z. intellige que sunt princi
pali procuratus beneficio totum etiam debitum serui relaxares rogante
sem tu etiam quod minus est facere nobisisti. quod dilationem concedere recusa
sti. et quod peius est. penitus insuper affixisti. Attende iudice et iusticiam
et pietatem quia magis doluit de iniuria facta seruo quam de sua
et iusticiam nostrorum actuum ex sua dixit miseratione sumenda

Tercio tangit huius pessimi serui dānatio. Et attende q̄ dīno
 examī nullū dedit responsū. sic em̄ e si dūcēbat distīcta ratio
 vt excusationis lotus non esset. Vñ h̄m Remigiu dāt intelligi
 q̄m die iudicij a statim post hanc vitam oīne argumentū ex-
 cusationis cessabit. Sed dices si nō aderat excusatio saltez venia
 petere debuit. Et dicendō q̄ de p̄t̄is suis nemo petit veniam a deo
 salubriter. nisi dei grā preueniente q̄ cor p̄t̄oris compungit qm̄
 vero iste grācia dei indignus erat. qui grām non habebat ad
 proximuz. ideo grā petende venie illi collata non est. quā ppter
 obmutescens damnationi est adiudicatus. dicit em̄: Et iratus
 dñs eius: cui⁹ ire terror insulstentabilis est dicente manasse. om̄s
 paudent et tremunt a vultu virtutis tue. et insulstentabilis ira
 super p̄t̄ores cōminatiōnis tue: tradidit eū tortorib⁹: id ē h̄m
 Hiero. angelis penaz mittenđū in carcerem hoc est in infernuz
 vbi torturas tortiones patit⁹ a tormenta. a talia seruis dueni-
 unt. qz vt dicit valerianus. Genus seruoꝝ non nisi flagellis a
 verberib⁹ emendaꝫ: quo ad usq̄ redideret vniuersuz debitu. P
 Illud quo ad usq̄ nō designat tpi durationez. sed pportionez
 pene ad culpaz. Nunc⁹ em̄ complebit illa tortura mali sui. nec
 cessabit aliqu⁹ sed pētuo cruciabit. tamē quia vt lex dicit iuxta
 mensuram delicti erit plagaz modus p tot delictis et tantis re-
 probus cruciat. pro quot a qntis reus ē vt nūerns a acerbitas
 pene ad numez a qntitatē culpe accedant quo ad usq̄ ppor-
 tionaliter cōmensurando red dat penalr vniuersuz debitum qd̄
 cōmisit culpabiliter. Quod vero h̄c ita sint. vñz penā reproboꝝ pe-
 esse eternam. a tñ punit̄ h̄m culpe exigentiaz quo ad usq̄ pe-
 na adequaꝫ culpe. Patet primo auctoritate xp̄i dicentis Q̄ath
 26. Ibunt hi in suppliciū eternum insti aut in vitam eternā. Sz
 tamē vt d̄ Job. 41. diabolus existimabat abyssum q̄si senescē-
 tem. qm̄ vt dicit Ḡre. ibidem antiquus iste plusor reproboruz
 coeda sic extenuat. vt suspitionē eis de venturo iudicō q̄ quasi
 finiatur infundat. facit em̄ suspicari abyssum iudicioruz dei esse
 ppe senectutem a meternū. a hoc ideo vt eo reprobi sic peccare
 non finiant. quo illuc estimant p̄t̄orū supplicia finienda. quod
 esse non pōt. quia vt dicit ibidem Ḡre. 32. mo 22. ea. 19. Si ali-
 qñ finereb̄ pena damnatorū. aliquñ et cessaret gloria beatorū. sic
 enim dicit veritas. Ibunt h̄j in suppliciū eternum. insti anteā.
 Sed s̄ hoc recitat idē doctoz arguments Dri. dicentis pō q̄ iō.
 eternam penā cōminatus est creature nō vt inferret. h̄ ut eius
 timore a malo compesceret. Quib⁹ r̄ndemus. Si falsa minat⁹ est
 vt ab iniustitia corrigeret. etiā falsa pollicit⁹ est vt ad iusticiaz

Sermo

puocaret. isti ergo dum satagunt deum phibeire misericordem non vereat predicae fallace. z° arguit sine fine puniri si debet culpa h̄is finem Cuz igit̄ oipotens deus iustus sit si punit eterno tormento qd̄ non amissus est eterno p̄cto. Sed r̄ndem⁹ q̄ recte diarent si distinctus index facta tm̄ n̄ cœda pensaret. facta quidem eoz finez h̄ebunt delinquendi. eo q̄ vita taliū finiat. Sed p̄ue voluntatis eoz desideriū fuit sine fine vivere. vt sine fine peccarent. ⁊ q̄ nunq̄ voluerūt carere p̄cto. iō nūq̄ carebūt supplicio q̄ index principaliter attendit mentis desideriū. Tercio arguit. nullus iustus crudelitatiō pascit. et delinq̄s seruus a iusto dño idcirco cedi precipit vt corrigat. q̄ ergo deus iustis non pascit damnatorū penis. restat vt ppter aliquem finem. vt viz expient eos torqueri pmittat. R̄ndem⁹ q̄ q̄ deus p̄i⁹ ē iniquoz penis nō delectat. q̄ vero iustus est ab eoz ultione ī ppetuū non sedat ad aliquid tm̄ tremant dammati. vt viz manus sit gaudiuz electorū visa pena quā euaserit. Dri. sup li. Nu. 24. assur iste. i. diabolus q̄ in fine oīm d̄ pituris. nescio si aliquā aut queri possit aut inueniri. perit ḡ non errore h̄ iudicio. nō lapsu motus h̄ pseuerantia obdurat⁹ qd̄ em̄ scriptum est. ego occidam ⁊ ego viue faciam adducā ī īfernū ⁊ reducā. nescio si gnaliter ad om̄s aspiciat. an ad eos tm̄ quos deceptio diaboli defluxit ī mortē. Q̄rto illi instant. ⁊ qd̄ illi facti sunt si p̄ in imicis n̄ orant q̄s vident tremari cū vtiq̄ dictum sit illis. orate pro imicis v̄ris. h̄ nos dicimus q̄ iusti dñi p̄ imicis orare. eo tpe quo ad fructuosaz pnt pniām puenire dum viz sunt ī pnti seculo. ⁊ q̄ damnati non pnt ab iniquitate ad iusticie opera mutari. iō pro iphis sc̄i non orant. ⁊ ppter eandē causam non orant p̄ diabolo. etiā adhuc ex̄ntes ī carne. nec orant p̄ infido libo ⁊ imp̄s ⁊ defundis. ad affirmationez vero predicatorū dicit Job. 20. huet oia que fecit ⁊ n̄ assumet. q̄ eterna pena est. h̄ tm̄ ergo doloris pena est q̄nta culpa. ⁊ hoc est quo adusq̄ redditat omne debitū. hoc ptz apoc. 18 vbi d̄ q̄ntum glificauit se ī delictis. tm̄ date illi tormentū ⁊ luctū. Et Luc. 12. d̄ q̄ seruus q̄ sc̄i multis. h̄ q̄ nesciuit ⁊ n̄ fecit plagi vapulabit paucis. ⁊ Sap. 6. dicit. q̄ fortiorib⁹ fortior instat cruciatio. ⁊ potentes potenter tormenta pacient. hinc scriptū est de zizania. ligate ea ī fasciculos ad coburend⁹. q̄ iuxta diversitatē criminū est distinctio gentium. Vñ Gre. 9. mozz dicit. sic ī domo p̄is eterni māsiones m̄st̄ sūt p̄ diversitate p̄tutis ita ī igne gehēne diūsu tormentuz

lxvi

est pro dissipitate criminis nā si gehēna ignis vna est. p q̄ltate
 tñ meritor̄ variat. sicut idem calore solis p q̄ltate corpori ea di-
 uersimode calefacit. Q̄rto ponit hui⁹ pabole conclusio
 sic & p̄ meus celestis faciet vobis: qz tradet vos testorib⁹ cruci
 andos: si n̄ remiseritis vnuſquisq; fratri suo: non ore tñ sed de-
 cordib⁹ v̄ris: quidā em̄ loquunt pacem cū p̄ximo suo. mala at
 in cordib⁹ eoꝝ. & qz de⁹ n̄ dicta solū. h̄ p̄cipue cogitata d̄judi-
 cat. iō ex corde mandat esse d̄mittend. Nota qz n̄ est iustus in
 terris qui n̄ debeat fratri indulḡ ex corde. qz nullus est cui nō
 sit remissuz debitu de c̄m milis talentor⁹. Nudi qd̄ dicit Hiero.
 cū peccati debitu & mortis et̄ne nulla satisfactione. nullaq; p̄nia
 possemus exsoluerex ille et̄r. nus de celo adueniens remittendo
 generi hūano p̄c̄ta vniuersiq; credenti in se debitu om̄e donauit.
 quēadmodū at donauerit apls aperte demonstrat cū dicit. de
 lens qd̄ aduersus nos erat cyrographū qd̄ erat d̄riū ip̄m tu-
 lit dō meo affigens illud cruci. Reatu em̄ p̄c̄ti quasi sub cuius
 dam cyrographi debito denebam̄. qd̄ fili⁹ dei aqua baptismi
 & sanguinis sui cruce deleuit. nam in hoc sacro passionis tpe
 aque & sanguinis de latere dñi fluxit. h̄ nec sp̄ogia ī cruce dño
 defuit ut hoc ipsuz oneret. qz totius m̄di p̄c̄ta passionis eius
 misterio delenda erant. per eum v̄tiḡ de quo Jo. in euangelio
 testatus est dicens. Ecce agnus dei ecce qui ē.

Dominica. 22. post penthe. Sermo. lxvi.

Beuntes ph̄ei alium inierunt ē. Mat. 22. Mar.
 12. Et Luc. 20. dīc Jo. Cris. ois malitia confundit
 aliquiens rōne veritatis. corrigit at nunq;. maxie
 eoꝝ qui p̄posito malo & n̄ ignorantia peccant qd̄
 euangeliū p̄ntia diei manifestat. vbi ph̄eoꝝ malitia difusa on-
 ditur h̄ non corredita. sapia quidē vincit maliciā. licet non semp
 corrigat. Iḡt tria dñinet istud euangeliū. p̄imū est machiatio
 p̄nitatis. scdm est req̄satio dubietatis. ibi. dico ḡ vobis ēterciū
 est determinatio veritatis. ibi. ostendite mihi ē. Circa p̄mū tria
 tangunt. p̄imū ē deliberatio p̄ui dñi. A : Abeuntes ph̄a
 nsei: ph̄ei diuisi abierunt ab v̄nitate pacis & accordie. abierunt
 a dei grā a v̄titatis luce & a scip̄is. Jo. 18. abierunt retrofuz &
 reciderunt in terrā. h̄ quo abiērūt v̄tiḡ vt dīc Cris. ad h̄rodianos
 vt eoꝝ p̄focatio agerent h̄ xpm̄. nam hoies colom̄ cui⁹ terram
 possident illius rexilio opus h̄nt. qui v̄o iusticaz tenet nullius
 p̄focatio indiget nisi dei q̄ in diaboli iniqtatib⁹ ambulat. diabo
 li adiutoriū necessariū h̄z. sic isti xpm̄ expugnaē cupientes due-
 nerūt non ad seruos dei v̄tros religiosos. h̄ ad gentiles ihero-